

Nr indeksu 363103

PL ISSN 0023-5903

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Rocznik C

Nr 2

WARSZAWA 1993

<http://rcin.org.pl>

INFORMACJA DLA AUTORÓW „KWARTALNIKA HISTORYCZNEGO”

Trudna sytuacja finansowa „Kwartalnika Historycznego” (brak funduszy na przepisywanie tekstów autorskich) zmusza nas do wprowadzenia ścisłych rygorów, dotyczących formy tekstów nadsyłanych do druku w naszym piśmie.

1. Wszystkie teksty muszą być składane w dwóch egzemplarzach, przepisanych według obowiązujących norm wydawniczych: na stronie 30 wierszy po około 60 znaków, z marginesem z lewej strony, szerokości 4—5 cm. Poprawki i uzupełnienia w tekście muszą być ograniczone do minimum i nie mogą przekraczać trzech na jednej stronie; nie stosujemy żadnych podkreśleń.

2. Układ pierwszej strony artykułu i artykułu recenzyjnego (tj. obszerniejszej, polemicznej recenzji) musi wyglądać następująco: z lewej strony u góry imię i nazwisko Autora i pod nim w nawiasie miasto, w którym pracuje; poniżej tytuł na środku strony (na osi). Wszystkie te elementy należy pisać pismem tekstowym, nie zaś samymi wielkimi literami.

3. W recenzji ponad tekstem należy umieścić kolejno: imię (w formie rozwiniętej) i nazwisko autora recenzowanej pracy, jej tytuł i ewentualnie podtytuł (według strony tytułowej); jeśli recenzja dotyczy pracy zbiorowej, wówczas po tytule należy podać imię i nazwisko redaktora; następnie — w przypadku pracy wielotomowej — liczbę tomów lub części (np. t. 1—2) cyframi arabskimi i dalej: miejsce i rok wydania, liczbę stron, na ostatnim miejscu nazwę wydawcy. Imię i nazwisko Autora recenzji oraz miasto, w którym pracuje — na końcu tekstu z prawej strony

4. Teksty do działu „Kronika” zawierają tytuł (na osi); podpis Autora jak w recenzji.

5. Wspomnienia pośmiertne: w tytule imię i nazwisko osoby, której tekst dotyczy, pod nim w nawiasach dokładne daty życia; podpis Autora jak w recenzji.

6. Przypisy następują w maszynopisie po tekście zasadniczym, od nowej strony. Numery przypisów należy umieszczać we frakcji górnej, bez nawiasów lub kropek, w wierszu z wcięciem akapitowym. Odnośniki do przypisów w tekście są umieszczane przed kropką kończącą zdanie (z wyjątkiem, gdy kończy je skrót: w. — wiek lub r. — rok) albo przed przecinkiem wewnątrz zdania (z wyjątkiem, gdy muszą być umieszczone między słowami, których nie oddziela przecinek).

7. W tekstach zasadniczych stosujemy ogólnie przyjęte skróty (np., itp., m. in., etc. oraz inne podobne), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek), inne zaś w miarę potrzeby. Nazwy miesięcy podajemy cyfrą rzymską wówczas gdy występują wraz z dniem i rokiem (bez oddzielających je kropek), w innych przypadkach w ich brzmieniu słownym (16 V 1935 r.; 16 maja; w maju 1935 r.).

8. W przypisach stosujemy skróty jak w punkcie 7. oraz te, które znajdują się w zamieszczonym poniżej wykazie; dopuszczalne są także inne skróty, przyjęte w historycznych opracowaniach specjalistycznych, jednak z wyjaśnieniem ich znaczenia przy pierwszym przypadku zastosowania. Tytuły czasopism i serii wydawniczych piszemy w cudzysłowie; po tytule publikacji zamieszczonej w opracowaniu zbiorowym piszemy po przecinku — w: (bez nawiasów prostokątnych). Tomy, roczniki, zeszyty, numery i części periodyków i innych publikacji podajemy cyframi arabskimi.

9. Wszystkie nadesłane do redakcji teksty, odbiegające swoją zewnętrzną formą od powyższych zasad, będą zwracane Autorom do właściwego przygotowania i ponownego przepisania.

SPIS TREŚCI

Elżbieta Dąbrowska, Jeszcze o relikwii Krzyża Świętego i relikwiarzu koronacyjnym królów polskich	3
Tadeusz Sulc, Przeznaczenie a wydatkowanie kwot z podatków nadzwyczajnych z dóbr szlacheckich w Polsce XV wieku	15
Jacek S. Matusewski, Historyk, źródło i... komputer (Na marginesie edycji <i>Księgi ziemskiej kaliskiej</i>)	27
Ewa Maj, Roman Dmowski i Związek Ludowo-Narodowy (1919—1928)	37
Adam Walszek, Amerykańska historiografia poświęcona dzieciom i dzieciństwu w Stanach Zjednoczonych od czasów kolonialnych do wielkiego kryzysu ekonomicznego	55
Sylwester Fertacz, Przyczynki do powstania i działalności Kongresu Słowian Amerykańskich w latach drugiej wojny światowej	77

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Jacek Wiesiołowski, W cieniu pręgiarza i szubienicy	91
Tadeusz Epstein, Wołyń, Podole i Ukraina w <i>Materialach do dziejów rezydencji</i> Romana Aftanazego	99
Halina Janowska, Marka Mariana Drozdowskiego <i>Warszawa w latach 1914—1939</i>	105
Janusz Kurtyka, Pierwsza książka o zrzeszeniu WiN (non unius auctoris libellus)	117

*

Glossar zur frühmittelalterlichen Geschichte im östlichen Europa, Beiheft 6: Das Ethnikon Sclavi in den lateinischen Quellen bis zum Jahr 900, opr. J. Reisinger, G. Sowa; Ch. Lübke, Arbeit und Wirtschaft im östlichen Mitteleuropa. Die Spezialisierung menschlicher Tätigkeit im Spiegel der hochmittelalterlichen Toponymie in den Herrschaftsgebieten von Piasten, Přemysliden und Arpaden — Jerzy Strzelczyk	124
A. Weiss, Biskupstwa bezpośrednio zależne od Stolicy Apostolskiej w średniowiecznej Europie — Piotr Wilczyński	127
S. Bylina, Człowiek i zaświaty. Wizja kar pośmiertnych w Polsce średniowiecznej — Andrzej Pleszczyński	130
M. I. Eрмаłowicz, Pa sljadach adnago mifa — Katarzyna Krupa	132
K. Gutaker, Tęczyński. Dramatyczne dzieje bałtyckiego dyplomaty — Jacek Wijaćka	135
T. E. Hartley, Elizabeth's Parliaments. Queen, Lords and Commons 1559—1601 — Jolanta Choińska-Mika	137
W. Kula, Rozwój gospodarczy Polski XVI—XVIII w. Wstęp metodyczny — Andrzej Wyczański	140
M. Kędelski, Rozwój demograficzny Poznania w XVIII i na początku XIX wieku — Cezary Kulo	142
Z. Zielińska, „O sukcesji tronu w Polsce” 1787—1790 — Jerzy Michalski	145
Z. Zielińska, Kołłątaj i orientacja pruska u progu Sejmu Czteroletniego — Jerzy Michalski	148
Za czy przeciw Ustawie Rządowej. Walka publicystyczna o Konstytucję 3 Maja. Antologia, opr. A. Grześkowiak-Krwawicz — Jerzy Michalski	150

Kartografia forteczna, red. A. Tomczak — Henryk Bartoszewicz, Agnieszka Knap	151
W. Kołbuk, Duchowieństwo unickie w Królestwie Polskim 1836—1875 — Jarosław Cabaj	155
W. Najdus, Zygmunt Marek, prawnik i polityk 1872—1931 — Jerzy Myśliński	159
Z. Kaczmarek, Marszałkowie senatu II Rzeczypospolitej — Jacek Piotrowski	160
J. Walkusz, Duchowieństwo katolickie diecezji chełmińskiej 1918—1939 — Stanisław Wilk	162
J. Żarnowski, Polska 1918—1939. Praca—technika—społeczeństwo — Zbigniew Landau	164
S. Lewandowska, Prasa okupowanej Warszawy 1939—1945 — Zygmunt Mańkowski	167

KRONIKA

Posiedzenie Komisji Lituanistycznej — Henryk Wisner	171
Kolokwium historyczne „Tradycje liberalne w Polsce” — Andrzej Jaszczuk	171
Józef Piłsudski: polityk—wódz—historyk (w 125 rocznicę urodzin) — Urszula Olech	173
Strefa bałtycka w XVI—XVIII wieku — Maria Bogucka	174
Posiedzenie Commission Internationale des Études Historiques Slaves (CIEHS) — Krzysztof Makowski	175
Czynniki integracyjne i konflikty w społeczeństwach nowożytnej Europy (XV—XVII w.) — Maria Bogucka	177

IN MEMORIAM

Antonina Keckowa (29 XI 1908—16 VIII 1992) — Janina Leskiewiczowa	179
Artur Eisenbach (7 IV 1906—30 X 1992) — Jakub Goldberg	180
Andrzej Zahorski (15 VII 1923—15 XII 1992) — Łukasz Kądziela	183

LISTY DO REDAKCJI

Jerzy Gaczyński, W sprawie <i>Rocznika Ciechanowskiego</i>	187
Henryk Rutkowski, Odpowiedź Jerzemu Gaczyńskiemu	188
List Wacława Korty, Kazimierza Bobowskiego i Janiny Gilewskiej-Dubis w związku z oświadczeniem Antoniego Gąsiorowskiego, opublikowanym w KH, 4, 1992	189
Odpowiedź Antoniego Gąsiorowskiego	189
List Mieczysława Wrzoska w związku z recenzją Tomasza Schramma, opublikowaną w KH, 3, 1992	189

KOMUNIKATY

Odezwa zjazdowa Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Historycznego	191
--	-----

CONTENTS

Elżbieta Dąbrowska, More on the Saint Cross Relics and the Coronational Reliquary of Polish Kings	3
Tadeusz Szulc, What the Extraordinary Taxes from the Noblemen's Estates Were Earmarked For and How They Were Spent in 15th C. Poland?	15
Jacek S. Matuszewski, The Historian, the Source and ... the Computer. In Connection with the Edition of the Calisia District Records	27
Ewa Maj, Roman Dmowski and the People's — National Union (1919–1928)	37
Adam Walaszek, American Historiography Concerning Children and Childhood in the United States fro the Colonial Times to the Great Economic Crisis	55
Sylwester Fertacz, Contribution to the Genesis and Functioning of the American Slavs' Congress During World War II	77
ARTICLES AND REVIEWS	91
CHRONICLE	171
IN MEMORIAM	179
LETTERS TO THE EDITOR	187
COMMUNIQUEŚ	191

WYDAWNICTWO INSTYTUTU HISTORII PAN

Rynek Starego Miasta 29/31, 00-272

Telefony: 31-36-42 sekretariat IH PAN, fax. 31-36-42

dr Andrzej Koryn, Kierownik Działu Wydawniczego IH PAN

tel. śl.: 31-02-61 w. 57; tel. dom. 25-08-37.

Pozycje wydane:

1. *Wojna polsko-sowiecka 1920 roku. Przebieg i tło międzynarodowe*, pod red. A. Koryna, IH PAN, Warszawa 1991, cena 20 000 zł.

2. Marek M. Kamiński, *Polska i Czechosłowacja w polityce Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii 1945–1948*, IH PAN, Komitet Nauk Historycznych PAN, Warszawa 1991, cena 20 000 zł.

3. Elżbieta Znamierowska-Rakk, *Sprawa Tracji Zachodniej w polityce bułgarskiej 1919–1947*, IH PAN, Warszawa 1991, cena 30 000 zł.

4. *Polska-Bulgaria przez wieki*, pod red. W. Balceraka, IH PAN, Warszawa 1991, cena 20 000 zł.

5. *Odrodzenie państwowości i przemiany struktur społecznych w Polsce i Czechosłowacji 1918–1945. Materiały XXVII posiedzenia Komisji Historyków polskich, czeskich i słowackich*, pod red. M. Boguckiej, IH PAN, Warszawa 1991, cena 20 000 zł.

6. Stanisław Bylina, *Człowiek i zaświaty. Wizje kar pośmiertnych w Polsce średniowiecznej*, IH PAN, Warszawa 1992, cena 30 000 zł.

7. Marek M. Drozdowski, *Spór o Eugeniusza Kwiatkowskiego w polskiej historiografii i publicystyce historyczno-ekonomicznej*, IH PAN, Warszawa 1992, cena 15 000 zł.

8. Jerzy Turonek, *Odrodzenie Białorusi. Rzecz o Wacławie Iwanowskim*, WOW „Gryf” i IH PAN, Warszawa 1992, cena 30 000 zł.

9. Stanisław Salmonowicz, *Ludwik Muzyczka 1900–1977 — polityk i żołnierz. Przyczynek do dziejów Armii Krajowej*, IH PAN i WOW „Gryf”, Warszawa 1992, cena 20 000 zł.

10. Stanisława Lewandowska, *Prasa okupowanej Warszawy 1939–1945*, IH PAN, Warszawa 1992, cena 40 000 zł.

11. Jan E. Zamojski, *Francja na rozdrożu 1943–1944*, IH PAN, Warszawa 1992, cena 35 000 zł.

12. Walentyna Najdus, *Zygmunt Marek — prawnik i polityk 1872–1931*, IH PAN, Warszawa 1992, cena 25 000 zł.

13. Zbigniew Wawer, *Organizacja polskich wojsk lądowych w W. Brytanii 1940–1945*, Belona i IH PAN, Warszawa 1992.

14. Andrzej Wierzbicki, *Spory o polską duszę. Z zagadnień charakterologii narodowej w historiografii polskiej XIX i XX w.*, IH PAN, Warszawa 1992.

15. Halina Manikowska, *Nadzór i represja. Władza i społeczeństwo w późnośredniowiecznej Florencji*, IH PAN, Warszawa 1993

16. Stefan K. Kuczyński, *Orzeł Biały w Warszawie*, IH PAN, Warszawa 1993

WYKAZ SKRÓTÓW

AAN	— Archiwum Akt Nowych
AGAD	— Archiwum Główne Akt Dawnych
Bibl. Czart.	— Biblioteka i Archiwum Czartoryskich w Krakowie
Bibl. Kórn.	— Biblioteka Kórnicka PAN
Bibl. Nar.	— Biblioteka Narodowa w Warszawie
Bibl. Ossol.	— Biblioteka Zakładu Narodowego im. Osolińskich we Wrocławiu
Bibl. Racz.	— Miejska Biblioteka Publiczna im. E. Raczyńskiego w Poznaniu
CAW	— Centralne Archiwum Wojskowe
cz.	— część
„Czasop. Prawno-Hist.”	— „Czasopismo Prawno-Historyczne”
ibid.	— ibidem
„Kwart. Hist.”	— „Kwartalnik Historyczny”
„Kwart. HKM”	— „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”
MGH SS	— <i>Monumenta Germaniae Historica Scriptores</i>
MGH Script. rer. Ger.	— <i>Monumenta Germaniae Historica Scriptores rerum Germanicarum</i>
MPH	— <i>Monumenta Poloniae Historica</i>
n.	— i następną (s. 53 n.)
nn.	— i następne (s. 53 nn.)
nr	— numer
op. cit.	— opus citatum
por.	— porównaj
przyp.	— przypis
„Przegl. Hist.”	— „Przegląd Historyczny”
PSB	— <i>Polski słownik biograficzny</i>
RAU	— Rozprawy Akademii Umiejętności
RDSG	— „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”
red.	— redaktor, redakcja
rkp.	— rękopis
RPAU	— Rozprawy Polskiej Akademii Umiejętności
SPPP	— <i>Starodawne Prawa Polskiego Pomniki</i>
SSS	— <i>Słownik starożytności słowiańskich</i>
„St. Źródł.”	— „Studia Źródłoznawcze”
sygn.	— sygnatura
t.	— tom
VL	— Volumina Legum
WAP	— Wojewódzkie Archiwum Państwowe
wyd.	— wydanie, wydawca
z.	— zeszyt
zob.	— zobacz

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Warunki prenumeraty

Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są na okresy kwartalne:

- na teren kraju — jednostki kolportażowe „RUCH” S.A. i urzędy pocztowe oddawcze, właściwe dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora, oraz doręczyciele w miejscowościach, gdzie dostęp do urzędu jest utrudniony,
 - od osób lub instytucji, zamieszkałych lub mieszczących się w miejscowościach, w których nie ma jednostek kolportażowych „RUCH”, wpłaty należy wnosić do „RUCHU” S.A. Oddział Warszawa, 00-958 Warszawa, ul. Towarowa 28. Konto: PBK XIII Oddział Warszawa nr 370044-1195-139-11. „RUCH” S.A. zapewnia dostawę pod wskazanym adresem pocztą zwykłą w ramach opłacanej prenumeraty.
- na zagranicę — „RUCH” S.A. Oddział Warszawa, wpłaty należy wnosić do „RUCHU” S.A. Oddział Warszawa, 00-958 Warszawa, ul. Towarowa 28. Konto: PBK XIII Oddział Warszawa nr 370044-1195-139-11. Dostawa odbywa się pocztą zwykłą w ramach opłaconej prenumeraty, z wyjątkiem zlecenia dostawy pocztą lotniczą, której koszt w pełni pokrywa zleceniodawca.

Prenumerata ze zleceniem dostawy za granicę jest o 100% wyższa od krajowej.

Dostawa zamówionej prasy następuje

- przez jednostki kolportażowe „RUCH” S.A. — w sposób uzgodniony z zamawiającym,
- prenumerata pocztowa — pod wskazanym adresem, w ramach opłaconej prenumeraty.

Terminy przyjmowania przez „RUCH” S.A. wpłat na prenumeratę krajową i zagraniczną oraz przez Poczta Polską (tylko prenumerata krajowa):

„RUCH” S.A.		Poczta Polska	
— do 20 XI	na I kw. roku następnego	— do 25 XI	na I kw. roku następnego
— do 20 II	na II kw.	— do 25 II	na II kw.
— do 20 V	na III kw.	— do 25 V	na III kw.
— do 20 VIII	na IV kw.	— do 25 VIII	na IV kw.

Bieżące i wcześniejsze numery można nabywać w Księgarni Państwowego Wydawnictwa Naukowego PWN, ul. Miodowa 10, 00-251 Warszawa. Również można je nabyć, a także zamówić (przesyłka za zaliczeniem pocztowym) we Wzorcowni Ośrodka Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN, Pałac Kultury i Nauki, 00-901 Warszawa.

Subscription orders for 1993 available through the local press distributors or through the Foreign Trade Enterprise ARS POLONA, 00-068 Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7, Poland

or directly through
Polish Scientific Publishers PWN Ltd.
00-251 Warszawa, Poland
Miodowa 10 Str.
fax (48) (22) 26 09 50